PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ FAUNY NOSATCŮ ČSSR (COL., CURCULIONIDAE)

Jan F r e m u t h

Intensivní faunistický průzkum území ČSSR přinesl v posledních letech řadu velmi zajímavých objevů, a to nejen ze Slovenska, ale i z Čech a Moravy. V tomto článku podávám přehled nových druhů Curculionidů pro faunu Československa. U vzácných a od nás již dříve hlášených druhů uvádím další lokality nebo doplňky k jejich bionomii. Pokud není uvedeno jinak, jsou dokladové kusy uloženy v mé sbírce.

Za určení některých kritických druhů děkuji na tomto místě ještě jednou prof.dr.St.Smreczyńskému z Krakova a L.Dieckmannovi z Deutsches Ent.Institut v Eberswalde.

Diodyrrhynchus austriacus Oliv. - Boh.or. - Trutnov, 10.5. 1954, 1 ex.; Boh.occ. - Domažlice, 20.5.1956, 1 ex. V obou případech jsem brouka sbíral na keřích, tvořících podrost ve starém borovém porostu.

Coenorrhinus longiceps Thoms. - Boh.centr.- Kostelec n.Č.l., 20.6.1956, 1 ex.; Boh.or. - Vysoká n.L., 15.6.1957, 1 ex. - Přehlížený druh, velmi podobný Coenorrh. tomentosus Gyll., známý z Anglie, Švédska, Dánska, Německa, Polska a Rakouska. I u nás jistě dále rozšířen. - Nový druh pro faunu Československa.

Apoderus erythropterus Zchach. - Boh.centr. - Mimoň, 5.1952, K.Mikvas lgt. - Dosud znám pouze z Moravy a ze Slovenska.

Apion aciculare Germ. - Slov.mer. - Děvínská Kobyla, 20.6. 1951, Hoffer lgt.

Apion spencei Kirby - Boh.or. - Zdobnice v Orl.horách, 20.5. 1960, 3 ex.

Apion gribodoi Desbr. - Slov.or. - Královský Chlmec, 6.1951, Purkyně lgt. (Smreczyński det.) - Nový druh pro faunu Československa.

Apion aeneomicans Wenck. - Slov.mer. - Štúrovo, 15.6.1958, 2 ex. - Nový druh pro faunu Československa.

Apion millum Bach - Slov.or. - Nová Sedlica, 7.6.1961, 1 ex.; Mor.centr. - Gottwaldov, 5.1952, Purkyně lgt., 1 ex.; žije na Brunella vulgaris. (V širším pražském okolí, např. Čelákovice, často nalezen v jarních náplavech.)

Apion oblivium Schilsky - Slov.or. - Nová Sedlica, 7.6.1961, několik ex. na Thymus sp., (Smreczyński det.).- Nový druh pro faunu Československa.

Apion hoffmanni Wagner - Slov.or. - Nová Sedlica, 7.6.1961, několik ex. s předešlým druhem (Smreczyński det.).- Na tento druh se jistě vztahují všechny dřívější údaje o Apion minutissimum Rosh. (= serpyllicola Wenck.). Typický Ap. minutissimum se vyskytuje pouze v jižní Francii, Španělsku a v severní Africe. - Nový druh pro faunu Československa.

Apion ononiphagum Schatzm. - Mor.centr. - Gottwaldov, 5.1952, 2 ex. Purkyně lgt.; Slov.mer. - Gbely, 8.1935, Matějka lgt., (Smreczyński det.). Žije monofágně na Ononis spinosa L. a Ononis horcina Jacq. - Nový druh pro faunu Československa.

Otiorrhynchus opulentus Germ. - Slov.or. - Nová Sedlica, 7.6. 1961, více ex., (Smreczyński det.) a odtud v poslední době i další sběratelé. - Původně jsem tento druh považoval za Ot.millerianus Rtt., ale po prostudování materiálů z různých karpatských oblastí jsem zjistil, že oba druhy nelze od sebe spolehlivě odlišit. Shoduji se s názorem prof.Smreczyńského, že Ot.millerianus Rtt. je synonymem k Ot. opulentus Germ.

Otiorrhynchus lavandus Germ. - Boh.mer. - Tábor; bez dalších bližších údajů, coll. Purkyně. - Nový druh pro faunu Československa.

Otiorrhynchus rugifrons Gyll. - Slov.centr. - Spiš.Podhradie, 11.7.1964, Tichý lgt.

Otiorrhynchus ligustici ab. hormuzachii Solari - Boh.occ. - Železná Ruda, 6.1955, 1 ex., (Smreczyński det.). - Byl původně popsán jako samostatný druh. Od typického Ot.ligustici, který je u nás parthenogenetický (♂♂ se vyskytují velmi vzácně v jihovýchodní Evropě) se tato forma liší o něco menšími rozměry, ale hlavně tím, že není parthenogenetická (poměr obou pohlaví je 1:1). - Nový pro faunu Československa.

Omias hanaki Friv. - Slov.or. - Ruské, 7.1963, lgt. et coll. Brožík. V této oblasti v poslední době sbírán na více lokalitách více sběrateli.

Omias mollinus Boh. - Boh.occ. - Plzeň env., lgt. et coll. Brožík; Boh.centr. - Říčany, 28.5.1962, Tichý lgt.; Mor.bor. - St.Těchanovice, 17.6.1955, Pičman lgt. (Smreczyński det.).

Trachyphloeus bifoveolatus var. angustisetulus Hansen - Boh.

or. - Zdobnice v Orl.horách, 6.1957 (Smreczyński rev.). - Nový pro faunu Československa.

Sitona ambigua Gyll. - K tomuto druhu, který byl dosud nesprávně uváděn jen jako var. od S.tibialis Hbst., patří naše exempláře, určované dosud jako S.lineellus Bond. Naproti tomu S.lineellus Bonsd. nebyl z území ČSSR zjištěn. Např.: Boh.centr. - Lysá n.L., 8.1956, Havelka lgt. - Nový pro faunu Československa.

Sitona cinerascens Fahr. - Slov.mer. - Štúrovo, 15.6.1958, 1 ex. (Dieckmann det.). Druh velmi podobný S.cambricus Steph., známý z téměř celé Evropy, je i u nás jistě dále rozšířen. - Nový druh pro faunu Československa.

Lixus bardanae Fab. - Mor.mer. - Hodonín, 5.1947, 1 ex., Hoffer lgt.

Rhyncolus thomsoni Grill. - Boh.centr. - Dobříš, 19.6.1961, Štícha lgt., (Smreczyński det.). - Druh známý ze severní Evropy. Nový druh pro faunu Československa.

Tanysphyrus makolskii Smrecz. - Boh.mer. - Veselí n.Luž., 11. 7.1945, Hoffer lgt.; Boh.centr. - Měsec, 22.4.1961, Kučera lgt., (Smreczyński det.). Nový druh pro faunu Československa.

Smicronyx reichi Gyll. - Slov.mer. - Štúrovo, 6.1952, Král lgt.; Slov.or. - Piliš, 6.1952; Snina, 4.7.1963, Brožík lgt. et coll. - Nový druh pro faunu Československa.

Smicronyx smreczynskii Solari - Slov.or. - Somotor, 5.1959, (Dieckmann det.). - Nový druh pro faunu Československa.

Smicronyx brevicornis Solari - Slov.mer. - Děvínská Kobyla, 20.6.1951, Hoffer lgt.; Slov.or. - Somotor, 6.1946, Purkyně lgt. (Smreczyński det.). - Nový druh pro faunu Československa.

Tychius venustus Fab. - Boh.centr. - Praha env., Purkyně lgt.; Říčany, 7.6.1957, Tichý lgt.; Kladno, 4.5.1952, Voříšek lgt.; Boh.or.- Bělečko, 15.6.1962.

Tychius tridentinus Pen. - Mor.mer. - Pouzdřany, 29.6.1955, Štaif lgt.; 25.6.1962, Fremuth lgt.; Pavlovské kopce, 30.6.1955, Štaif lgt. et coll.

Tychius kiesenwetteri Tourn. - Boh. - Zákolany, 27.8.1961, Kučera lgt.; Mor.mer. - Pavlovské kopce, 30.6.1955, Štaif lgt. et coll.; Slov.mer. - Štúrovo, 12.6.1949, Tichý lgt.; 7.1962, Kučera lgt.

Tychius kulzeri Pen. - Mor.mer. - Pavlovské kopce, 6.1948, Matějka lgt.; 7.6.1956, Štaif lgt.; Turold, 5.7.1950, Štaif lgt. et coll.; - Slov.mer. - Děvínská Kobyla, 20.6.1951, Hoffer lgt.;

Parkán, Obenberger lgt.; Kováčovské kopce, 25.5.1962, Voříšek lgt.; Slov.or. - Piliš, 17.7.1951, Hoffer lgt.; Zadiel dolina, 16.5.1937, Matějka lgt.

Tychius aureolus Kiesw.f.typ. - Boh.centr. - Radotín, Roubal lgt., (dle Franze, 1942); Mor.mer. - Pouzdřany, 25.5.1956, Tichý lgt.; Slov.mer. - Štúrovo, 2.7.1947, Hoffer lgt.

Tychius pumilus Bris. (= gabrieli Pen.) - Slov.or. - Zadiel, 5.1964; Somotor, 6.7.1950, Hoffer lgt.

Tychius tibialis Boh. - Slov.mer. - Kováčovské kopce, 22.5. 1962, Voříšek lgt.

Sibinia variata Gyll. - Slov.or. - Vihorlat, 5.1946; Pfeffer lgt.; Slov. - Ebed, 19.6.1949, Tichý lgt. (Smreczyński det.). - Nový druh pro faunu Československa.

Sibinia femoralis Germ. - Slov.mer. - Děvínská Kobyla, 20.6. 1951, Hoffer lgt.; Slov.or. - Somotor, 6.1946, Hoffer lgt. (Smreczyński det.).

Ceuthorrhynchus granulicollis Thoms. (= gerhardti Schtze.) - Boh.centr. - Kostelec n.Č.l., 10.6.1965, Boh.or. - Hradec Králové, 5.1964; Čestice, 5.1964.

Ceuthorrhynchus nigritulus Schtze. - Mor.mer. - Pavlovské kopce, 25.5.1954, (Smreczyński det.). - Nový druh pro faunu Československa.

Ceuthorrhynchus angustulus Gyll. - Mor.mer. - Pouzdřany, 5. 1956, Tichý lgt.; Slov.mer. - Děvínská Kobyla, 20.6.1951, Hoffer lgt. (Smreczyński det.).

Ceuthorrhynchus parvulus Bris. - Boh.centr. - Čelákovice, 5. 1961, Tichý lgt.

Ceuthorrhynchus gallorhenanus Solari - Boh.mer. - Čelákovice, 5.1961, Tichý lgt.; Boh.or. - Hradec Králové, 5.1953; Vysoká n. L., 6.1957; Vamberk, 15.5.1961; - Druh vyskytující se společně s Ceuth.assimilis Payk a s ním zaměňovaný. - Nový pro faunu Československa.

Neosirocalus rhenanus Schtze. - Boh.centr. - Řeporyje, 7.6. 1950, Hoffer lgt.; Boh.or. - Čestice, 29.5.1964.

Neosirocalus pyrrhorhynchus Marsh. - Boh.or. - Kostelec n.Orl., 6.1965; Zdelov, 6.1965; Vamberk, 7.1965. - Sbírán vždy na Chamaeplium officinale.

Neosirocalus vindobonensis Schtze. i.l. - Mor.mer. - Pavlovské kopce, 26.6.1962, (Smreczyński det.). - Nový druh pro faunu Československa.

Neosirocalus sp.? - Mor.mer. - Pavlovské kopce, 26.6.1962, na Sysimbrium strictissimum. Z této lokality i další sběratelé. Dle sdělení L.Dieckmanna není tento druh totožný s typickým N. pyrrhorhynchus Mrsh. - Nový pro faunu ČSSR.

Nanophyes brevis Boh. - Slov.mer. - Belanské kopce, 20.5.1964, Brožík lgt. et coll.; Streda n.B., 7.1956, Marek lgt. - Z našeho území udáván dosud pouze Reitterem (1916) z Čech, což je dosti nepravděpodobné.

Nanophyes globiformis Kiesw. - Slov.mer. - Štúrovo, 15.6.1958. - Nový pro faunu Československa.

Mecinus heydeni Tourn. - Boh.occ. - Kam.Hůrka, Pičman lgt.

Gymnetron herbarum Bris. - Slov.mer. - Kováčovské kopce, 15.6. 1958; Slov.or. - Zadielská dolina, 7.1951, Hoffer lgt.

Gymnetron n.sp. - Mor.mer. - Pavlovské kopce 7.1954; Slov.mer. - Kamenice n.Hr., 15.6.1958. - Tento druh, velmi podobný G.antirrhini Payk., bude popsán na jiném místě.

Miarus distinctus Boh. - Slov.mer. - Kamenice n.Hr., 15.6.1958. Roubalův údaj o M.longirostris Gyll. (1941 - Katalog koleopter..) se se vší pravděpodobností vztahuje na tento druh.- Nový druh pro faunu Československa.

Miarus monticola Petri - Boh.or. - Zdobnice v Orl.h., 20.5. 1960. - Nový pro faunu Československa.

Cionus leonhardi Wingl. - Mor.mer. - Pavlovské kopce, 26.6. 1962; Slov.mer. - Štúrovo, 1.7.1960, Tichý lgt. - Nový druh pro faunu Československa.

Cionus gebleri Gyll. (= ballianii Sol.) - Slov.mer. - Kováčovské kopce, 9.6.1955, Balthasar lgt.; Štúrovo, 7.1957, Brožík lgt. et coll; Slov.or. - Plešivec, 8.6.1962, Sobota lgt. (Smreczyński det.).

Cionus ganglbaueri Winglm. - Slov.or. - Margecany, 6.1959, Brožík lgt. et coll.

Rhynchaenus sparsus Fahr. - Mor.mer. - Kobylí, 21.6.1941, Tichý lgt.; Slov.mer. - Štúrovo, 7.7.1951, Brožík lgt. (Smreczyński rev.).

Rhynchaenus cinereus Fahr. - Mor.mer. - Pavlovské kopce, 7. 1954 (Dieckmann rev.), 1 ex. - První spolehlivý údaj z ČSSR; starší údaje z Čech jsou jistě nesprávné a vztahují se k některému z dále uvedených druhů. Dosud znám jen z Rakouska, Dalmacie a Francie.

Rhynchaenus smreczynskii Dieckm.- Boh. - Sázava, 21.6.1906, Rambousek lgt. (ex Dieckmann, 1958); Slov.or. - Piliš, 7.1951, Hoffer lgt.; Mor.mer. - Pavlovské kopce, 26.6.1962; Pouzdřany, 27.6.1962 (Dieckmann rev.) - Na Pavlovských kopcích jsem tento druh sesmýkal s Artemisia absinthium, nelze však spolehlivě říci, jednalo-li se o živnou rostlinu. - Nový druh pro faunu Československa. (Pokud byl od nás udáván Rh.persimilis Rtt., jednalo se pravděpodobně o tento druh.)

Rhynchaenus ermischi Dieckm. - Mor.mer. - Pouzdřany, 27.6.1962; Pavlovské kopce, 26.6.1954, Štaif lgt.; Slov.mer. - Kováčovské kopce, 15.6.1958. - Nový druh pro faunu Československa.

Rhynchaenus horioni Dieckm. - Slov.mer. - Kôbölkut, Štúrovo (ex Dieckmann 1958 a 1963); Kováčovské kopce 15.6.1958; z téže lokality také Štaif. (Dieckmann rev.). - Nový druh pro faunu Československa.

Rhynchaenus purkyněi Dieckm. - Boh.centr. - Tišice, 25.5.1964, Tichý lgt. (Dieckmann rev.). Dosud znám pouze z klasické lokality: Neratovice u Prahy (ex Dieckmann 1958).

Rhampus oxyacanthae Mrsh. - Slov.or. - Plešivec, 23.5.1961, Brožík lgt.; Slov.mer. - Kamenice n.Hr., 15.6.1958.

BEITRAG ZUR KENNTNIS DER CURCULIONIDEN-FAUNA DER TSCHECHOSLOWAKEI

Autor bringt eine Übersicht für die Fauna der Tschechoslowakei neuer Arten. Zu einigen seltenen Arten führt er Angaben zu deren Bionomie und Verbreitung an.

LITERATURA

D i e c k m a n n L., 1958: Die mitteleuropäischen Arten der Untergattung Pseudoorchestes Bed. aus der Gattung Rhynchaenus Clairv. Ent.Blätter, 54: 5-25. D i e c k m a n n L., 1963: Die mitteleuropäischen Arten aus der Gattung Nanophyes Schönh. nebst einer neuen Art aus Bulgarien. Reichenbachia, 1: 169-194. D i e c k m a n n L., 1963: Sitona cambricus Steph. und seine Verwandten. Reichenbachia, 2: 17-27. F r a n z H., 1942: Vorarbeiten zu einer Monographie der Tychiini, IV. Arb.morphol.taxon.Ent., 9: 126. H o r i o n A., 1951: Verzeichnis der Käfer

Mitteleuropas, 2, Stuttgart. F l e i s c h e r A., 1927-1930: Přehled brouků fauny československé republiky, Brno. R e i t t e r E., 1916: Fauna germanica, V, Stuttgart. R o u b a l J., 1937-1941: Katalog Coleopter Slovenska a Podkarpatska, Bratislava-Praha. S m r e c z y ń s k i St., 1935-1936: Przyczynek do fauny ryjkowcow Polski. Polskie Pismo Entomologiczne, 24-25:101. S m r e c z y ń s k i St., 1957: Nowe ryjkowce z Evropy wschodniej. Pol.Pis.Ent., 26: 123-126. S m r e c z y ń s k i St., 1959: Sitona lineellus Bonsd., S. ambiguus Gyll.sp. propr. i S. tibialis var.? brevicollis Gyll. Acta Zoologica Cracoviensia, 4: 639-654.

PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ OEKOLOGIE RODU APION HERBST (COL., CURCULIONIDAE)

Jaromír H a v e l k a

Hospodářsky velmi důležitému rodu Apion Herbst je u nás v poslední době po zásluze věnována zvýšená pozornost. Přestože však tento na druhy i jedince velmi početný rod, zastoupený u nás zatím 112 bezpečně zjištěnými druhy, z nichž asi 10 možno považovat za vážné hospodářské škůdce, se významně podílí na složení naší broučí fauny, nebývá ve sběrech všeobecně zaměřených sběratelů úměrně zastoupen.

Hlavním důvodem je obecně málo známý způsob života zástupců tohoto rodu, který v naší literatuře nebyl dosud monograficky zpracován. Mimo velmi dobré Obrtelovy práce, pojednávající specielně o škůdcích jetelového semene, jsou to vcelku jen všeobecné údaje, mnohdy zastaralé a neplatné, ve známých kompendiích (Reitter, Roubal, Fleischer), a několik převážně zoogeograficky zaměřených příspěvků (Purkyně, Kouřil aj.) v různých periodikách. Údaje v cizojazyčné, těžko dostupné literatuře nutno posuzovat s hlediska našich poměrů velmi kriticky (v různých poměrech různé živné rostliny, odchylné doby bionomického cyklu apod.).

Shrnuji proto v tomto příspěvku nejdůležitější poznatky, platné pro sběr příslušníků rodu v našich poměrech, a doufám, že všeobecně zaměřeným entomologům-amatérům poslouží k získání početnějšího dokladového materiálu, a tím i prohloubí znalosti